

Тетяна Анатоліївна ВЛАСЕНКО

кандидат економічних наук, старший викладач
Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка
e-mail: tatynavlasenko2011@gmail.com

РОЛЬ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ЗМІН

Власенко, Т. А. Роль потенціалу підприємства в реалізації стратегічних змін [Текст] / Тетяна Анатоліївна Власенко // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 4. – С. 258–267. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Стратегічне управління, як і управління стратегічними змінами на підприємстві вимагає витрачання відповідного обсягу ресурсів. Направлення існуючих ресурсів на необґрунтовані напрями діяльності підприємства призводить до їх неефективного використання, що знижує ефективність діяльності підприємства та призводить до відсутніх проблем в майбутньому.

Мета дослідження полягає у визначенні змісту потенціалу підприємства й уточненні його ролі в забезпеченні успішності стратегічних змін.

Результати. Визначено, що потенціал підприємства - це сукупність ресурсів підприємства, які використовуються на вході для отримання бажаного виходу. Потенціал підприємства пов'язаний зі структурою, організаційними можливостями, здатностями та засобами, які є уречевленим використанням ресурсів. Саме засоби виробництва як форма основного капіталу виступають основними стримуючими чинниками, які не дозволяють впроваджувати нововведення та є обмеженням щодо потужності потенціалу. Здібності переважно властиві персоналу, які найчастіше виступають джерелами нововведень, впровадження вдосконалень і перегляду існуючих технологій. Резерви властиві всім складових потенціалу – переважно незадіяним можливостям, шляхам використання можливостей та здібностей. Отже саме резерв – як невикористана потужність, характерна потенціалу та часто визначає кількісно його розмір. Всі аспекти взаємозв'язку потенціалу із зовнішнім середовищем властиві йому в той же мірі, що і підприємству як системі в цілому. Таким чином, конфігурація ресурсів, можливостей, здібностей, засобів та резервів становить сутність потенціалу підприємства як умовно-фактичної величини, яка дозволяє визначити вірогідні обсяги зростання суб'єкта господарювання та дозволяє оцінити можливу ступінь досягнення поставлених цілей.

Ключові слова: потенціал, потенціал підприємства, стратегічні зміни, резерви, засоби, можливості, ресурси.

Tetiana Anatoliivna VLASENKO

PhD in Economics, Senior Lecturer, Kharkiv Petro Vasylenko National
Technical University of Agriculture

ROLE OF ENTERPRISE POTENTIAL IN STRATEGIC CHANGES IMPLEMENTATION

Abstract

Introduction. Strategic management, as well as strategic change management in an enterprise, requires an adequate amount of resources. Directing existing resources to unsubstantiated activities of the enterprise leads to their inefficient use, which reduces the effectiveness of the enterprise and leads to tangible problems in the future.

© Тетяна Анатоліївна Власенко, 2018

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки. 2018 рік. Том 3. № 4.

The purpose of the study is to determine the content of the potential of the enterprise and to clarify its role in ensuring the success of strategic change.

Results. *It is determined that the enterprise potential is a set of enterprise resources used at the input to obtain the desired output. The enterprise potential is related to the structure, organizational capabilities, opportunities and means that are the resource utilization. It is the means of production as a form of fixed capital that are the main constraints that prevent innovation and are capacity limit. Abilities are predominantly characteristic of staff, who are most often the source of innovation, implementation of improvements and revision of existing technologies. Reserves are inherent in all components of the potential - mainly untapped opportunities, through the use of opportunities and abilities. So the reserve itself is like unused capacity, characteristic of capacity and often quantifies its size. All aspects of the interconnection of capacity with the external environment are inherent to him in the same way as the enterprise as a whole. So, the configuration of resources, capabilities, competencies, abilities, resources and reserves is the essence of the enterprise's potential as a contingent factual value, which allows determining the probable volume of growth of an entity and allows estimating the possible degree of achievement of the set goals.*

Keywords: *potential, potential of enterprise, strategic changes, reserves, means, opportunities, resources.*

JEL classification: L20

Вступ

Стратегічне управління, як і управління стратегічними змінами на підприємстві вимагає витрачання відповідного обсягу ресурсів. Направлення існуючих ресурсів на необґрунтовані напрями діяльності підприємства призводить до їх неефективного використання, що знижує ефективність діяльності підприємства та призводить до відчутних проблем в майбутньому. З іншого боку, ресурси виступають матеріалізованою формою взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем на вході його функціонування, з точки зору системного бачення суб'єкта господарювання, тобто під ресурсами традиційно розуміємо конкретний перелік матеріальних та нематеріальних елементів, які підприємство використовує в ході своєї діяльності. В розрізі можливих ресурсів, які підприємство спроможне залучити в свою діяльність під перспективні напрями розвитку, більш доцільно говорити про потенціал. Цілком очевидно, що в контексті управління стратегічними змінами необхідно розглядати потенціал підприємства як ключову категорію, яка відображає внутрішнє середовище підприємства, оцінка, аналіз та ефективне управління яким виступає важливою запорукою проведення успішних стратегічних змін. Таким чином, дослідження питання потенціалу підприємства є актуальним та своєчасним.

Мета та завдання статті

Мета дослідження полягає у визначенні змісту потенціалу підприємства й уточненні його ролі в забезпеченні успішності стратегічних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження

Варто зупинитися на розгляді сутності поняття потенціалу в цілому. Найчастіше «потенціал» розглядають як похідне від латинського «potential», що значить міцність або силу. Але дослідники зазначають на можливості його запозичення з французької мови, де «potentiel» взято з латинської «potentialis», що походить від «potens», значенням якого є «здатний» або «спроможний», що в буквальному розумінні означає «здатний бути» [1]. В довідкових виданнях [2; 3] він розглядається «як сукупність потужності у відповідному відношенні, сукупність засобів, можливостей, необхідних для чогось». В англійському варіанті він розглядається «як спроможність когось або чогось до

розвитку, досягнення чогось або успіху; як здатність людини, яка ще не розвинута; як можливість розвитку якогось явища особливим чином; природні якості або здатності, які відображають, що хтось чи щось можуть або повинні досягти успіху в досягнення якихось цілей». В економічних довідникових виданнях потенціал визначається «як сукупність наявних у економічного суб'єкта ресурсів, їх оптимальна структура та вміння раціонально використовувати для досягнення поставленої мети [4].

Дослідники в економічній науці розглядають його «як можливості, наявні сили або запаси, засоби, які можуть бути використані, як рівень потужності для здійснення чого-небудь» [5], «як здатність сукупності параметрів вирішувати відповідні проблеми забезпечення ефективного розвитку» [6], «як сукупність можливостей, які були використані для зміни існуючого стану об'єкту прогресивному напрямі, або залишилися невикористаними» [7, с. 13], «як сукупність чинників для забезпечення досягнення мети виробництва або як здатність сукупності ресурсів виконувати поставлені завдання» [8, с. 6-8], «як можливості або наявні продуктивні сили, які можуть бути реалізовані в перспективі» [9], «як здатність до здійснення діяльності, властивої суб'єкту в максимально можливому обсязі» [10]. Також потенціал розглядається як засіб об'єднання ресурсів, здатних виробляти певний обсяг матеріальних благ з врахуванням процесу їх взаємодії [11, с. 11-12].

В роботі [13] надано детальний морфологічний аналіз досліджуваної ознаки із обґрунтованим визначенням взаємозв'язку між ключовими складовими, що дозволило автору визначити «потенціал» як категорію, що відображає можливість використання ресурсів, засобів і здатностей для досягнення певної кінцевої мети – для їх перетворення в бажаний результат.

І. В. Поліщук також визначає, що поняття «потенціалу» ототожнюють з такими категоріями як можливості, резерви та ресурси, що передбачає його актуалізацію через відтворення певних уже наявних властивостей як ресурсів, через безпосередній розвиток у конкретний момент – резерви розглядаються як джерело ресурсів, через потенційний розвиток – як можливості. Особливостями потенціалу є його прихована природа, яка проявляється у відповідь на зовнішні обставини та його реалізація в рамках відповідної діяльності для досягнення поставленої мети через актуалізацію та розвиток [13, с. 23].

В рамках системного підходу потенціал розглядається «як множина якостей системи взаємопов'язаних ресурсів, можливостей та їх мобілізації щодо досягнення поставленої мети суб'єкта господарювання, конкурентних переваг із врахуванням впливу зовнішнього середовища» [14].

Спроба узагальнення існуючих бачень потенціалу здійснена в роботі [15], де визначено, що за основними ознаками в 42 % потенціал визначається як сукупність природних умов і ресурсів, можливостей, запасів, засобів і цінностей. У 18 % - це потужність виробництва, фондів, ресурсів країни та регіону. У 16 % - це ресурсна, економічна, природна або регіональна характеристика. Та у 8 % - це можливість виробничих сил досягати певного ефекту.

На основі проведеного аналізу доцільно надати узагальнення найважливіших властивостей поняття «потенціал». Перш за все, варто погодитися, що потенціал включає сукупність ресурсів у відповідній взаємообумовленості та зв'язку, що складає їх структуру. Ресурси варто розглядати в найбільш широкому значенні: як наявні, такі і можливі. Крім ресурсів, потенціал об'єднує множину можливостей, властивих як внутрішньому середовищу, так і зовнішньому. Так як внутрішнє середовище характеризується не лише ресурсами та можливостями, ми погоджуємося з точкою зору Р. С. Квасницької щодо виокремлення здатностей, які відображають спроможність вирішувати відповідні завдання та досягати поставлених цілей, засобів у формі інструментів залучення ресурсів до процесу діяльності, резервів як невикористаних

запасів ресурсів та можливостей у взаємодії. Варто погодитися із прогресивним характером розгляду «потенціалу», тобто апіорі вважається, що ця категорія є латентною, прихованою, а її включення до активної діяльності підприємства сприяє зростанню ефективності його функціонування. Це обумовлює характер управління потенціалом – спрямованість виявлення його параметрів та максимально можливого використання. Щодо спроможності вирішувати поставлені завдання та досягати визначених цілей варто зауважити, що ці елементи властиві безпосередньо процесу управління. Сам по собі потенціал виступає лише статичною характеристикою, вплив на яку обумовлює виникнення необхідного руху у вказаному напрямі. Серед множини подібних визначень виділяється бачення потенціалу як спроможності досягати максимально можливих значень заданих параметрів для системи. Таке бачення обумовлено його латентністю – тобто сукупність використаного потенціалу (плюс прихований резерв) становлять загальний обсяг максимально можливого рівня потенціалу для досліджуваного об'єкта. Такий підхід властивий виробничому, інвестиційному, маркетинговому потенціалу – тобто тим його різновидам, які обмежені в зростанні без додаткового долучення ресурсів. Натомість, людський або інтелектуальний потенціал характеризується порівняною безмежністю через існування внутрішніх джерел зростання та розвитку. Важливим питання залишається виявлення потенціалу під впливом чинників зовнішнього середовища. Це бачення є суперечливим, адже фактично кожна система, для якої розглядається поняття потенціал в економічній науці з точки зору системного підходу: людина, підприємство, регіон, країна є складними і являються відкритими системами, що постійно знаходяться під впливом зовнішнього середовища та у тісному взаємозв'язку з ним. Тож наявність такого чинника як вплив зовнішнього середовища властивий об'єкту дослідження в цілому, і є цілком очевидним для розгляду потенціалу зокрема. Це означає, що при аналізі потенціалу, необхідно брати до уваги всі істотні умови та параметри функціонування досліджуваного об'єкта, так як вони властиві і потенціалу як його вагомій складовій: крім впливу зовнішнього середовища необхідно враховувати цілеспрямованість, цілісність, емерджентність, наявність синергетичного ефекту тощо.

Відносно підприємства потенціал розглядається як «можливості підприємства виготовляти продукцію відповідної якості, номенклатури та асортименту» [16, с. 156], «як спроможність використовувати наявні або приховані ресурси для досягнення поставленої мети» [17], та «...для протистояння зовнішнім і внутрішнім загрозам, та забезпечення економічного зростання підприємства» [18, с. 15], «як фактичну здатність підприємства виробляти максимально можливий обсяг матеріальних благ за існуючих ресурсних обмежень» [19, с. 27], «як можливість задовольнити потреби споживачів з урахуванням вимог ринку та конкурентних можливостей виробників» [20, с. 38], «проявлення властивості при здійсненні діяльності, направленої на досягнення поставлених цілей» [21].

Відомий дослідник О. С. Федонін визначає, що потенціал підприємства інтегрально відображає поточні та майбутні можливості економічної системи перетворювати ресурси на вході з використанням підприємницьких здібностей персоналу на економічні блага для максимального задоволення суспільних і корпоративних інтересів [15]. О. І. Олексюк наголошує на максимально можливій сукупності явних та прихованих альтернатив розвитку підприємства у певному середовищі з урахуванням сукупності обмежень [22]. О. І. Репіна розглядає підприємницький потенціал як сукупність ресурсів, компетентностей керівників, спеціалістів та інших груп кадрів щодо реалізації місії підприємства і забезпечення його розвитку [23].

Подібно до вищенаданого трактування потенціалу, Ю. А. Дорошенко, Е. В. Лапін визначають потенціал підприємства як спроможність максимально задовольняти потреби споживачів та інтереси держави при оптимальному використанні

ресурсів [24, 25]. Як інструментарій прийняття управлінських рішень в стратегічному розрізі в забезпечення розвитку підприємства та формування програми дії потенціал підприємства розглядає Є. В. Лапін. В. В. Росоха розглядає потенціал як сукупність ресурсів і можливостей, де останні розкриваються через ресурси, їх структуру та вміння раціонально використовувати територіальні особливості, природні умови тощо, що в цілому визначає виробничу і комерційну спроможність суб'єкта господарювання [26]. На взаємозв'язку ресурсів і здатностей забезпечувати функціонування основним бізнес-процесами у відповідних умовах ризику для отримання економічних вигід наголошує і Л. В. Скоробогата [27].

Узагальнення існуючих підходів з точки зору еволюції представлено в роботі Н. І. Антощишиної [28]. Автором виокремлено найбільш часто використовувані ключові слова, які характеризують поняття «потенціал підприємства». Цілком очевидно, що фактично всі дослідники виокремлюють ресурси. Значно рідше наголошують на можливостях підприємства. В меншій мірі виокремлюють здібності персоналу та здатності підприємства. Максимально можливий обсяг випуску продукції, запаси та резерви, а також взаємоузгодження з ринковими умовами формування конкретної програми дій згаданий лише в трьох роботах. На можливості взаємодії із зовнішнім середовищем наголошує лише один автор.

На основі наведених визначень варто зауважити, що одним з найбільш розповсюджених підходів до розуміння потенціалу підприємства є ресурсний, що передбачає його розгляд як сукупність необхідних для функціонування системи ресурсів. За класифікацією ресурсів здійснюється виокремлення його складових [29]. Наступний підхід визначається як функціональний чи об'єктивний, в рамках якого виокремлюються структуротворні елементи за видами діяльності, які в свою чергу розподіляються на основні та допоміжні. Потенціал розглядається як сукупність можливостей забезпечувати свою діяльність. Виходячи з даного розподілу формуються види потенціалу. За змішаним підходом використовують декілька критеріїв поділу структури на елементи, де поєднано ресурси та функції. Також виокремлюють об'єктні та суб'єктні складові, де перші пов'язані з матеріально-речовиною та особовою формою потенціалу (інноваційний, виробничий, фінансовий тощо), а другі пов'язані із суспільною формою їх виявлення, не споживаються безпосередньо в процесі відтворення, виступаючи загальногосподарськими чинниками раціонального споживання об'єктних складових (науково-технічний, управлінський, маркетинговий тощо). Питання віднесення до перших двох груп таких потенціалів як трудовий, інфраструктурний та інформаційний залишається невирішеним [15; 30].

Крім зазначених заходів виокремлюють результативний, представниками якого є Краснокутська Н. С., Марушков Р. В., Гавва В.Н., Божко Е. А., в рамках якого він розглядається як сукупність потенційних можливостей та ключових компетенцій, що забезпечують стратегічний напрям розвитку підприємства для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів [31].

Цільовий підхід відрізняється значенням потенціалу як поєднанням ресурсів і можливостей їх ефективного використання в процесі досягнення цілей. В рамках конкурентного підходу передбачається розуміння потенціалу як джерела конкурентних переваг, які будуть обумовлювати розвиток підприємства в майбутньому при існуючому наборі ресурсів. Стратегічний підхід відрізняється від цільового орієнтацією на досягнення стратегічних цілей [32].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, на основі проведеного узагальнення сутності поняття «потенціал» та беручи до уваги представлені визначення змісту «потенціал підприємства» визначимо особливості потенціалу підприємства. Перш за все, це сукупність ресурсів

підприємства, як вже було зазначено, які використовуються на вході для отримання бажаного виходу як у формі наявних, так і потенційних - тих, які підприємство може придбати для виготовлення іншої продукції або вдосконалення існуючої. Якщо ресурси стосуються лише входу в діяльності підприємства, то вихід залежить від безпосереднього його внутрішнього середовища, що дозволяє погодитися із важливістю таких понять як структура, організаційні можливості, здатності, засоби. Фактично останні пов'язані з уречевленим використанням ресурсів. Класичне розуміння засобів виробництва передбачає розуміння ресурсів, які використані для подальшого залучення в діяльності для подальшого виробництва. Саме засоби виробництва як форма основного капіталу виступають основними стримуючими чинниками, які не дозволяють впроваджувати нововведення та є обмеженням щодо потужності потенціалу. Здібності переважно властиві персоналу, які найчастіше виступають джерелами нововведень, впровадження вдосконалень та перегляду існуючих технологій. Ця складова оцінена в найменшій мірі, але саме використання інтелектуального та соціального капіталу, носієм якого є персонал, дозволяє забезпечити найбільше зростання доданої вартості, конкурентних переваг та успішності підприємства на ринку в цілому. Щодо резервів, то варто зауважити на їх особливій ролі в потенціалу. Вони властиві всім складових потенціалу – переважно незадіяними можливостям, шляхам використання можливостей та здібностей. Отже саме резерв – як невикористана потужність характерна потенціалу та часто визначає кількісно його розмір. Всі аспекти взаємозв'язку потенціалу із зовнішнім середовищем властиві йому в той же мірі, що і підприємству як системі в цілому. Отже, задоволення потреб споживачів як і інших цілей підприємства відносить до однієї із основних функцій підприємства, де потенціал відіграє роль того чинника, який має виступати основою для визначення вірогідності успішності реалізації даної функції. Натомість успішність реалізації залежить саме від спроможності ефективно поєднувати елементи потенціалу та їх використовувати, до дозволяє розглядати структуру не як елемент потенціалу, а як засіб його ефективного використання.

Внаслідок вищенаданого, конфігурація ресурсів, можливостей, здатностей, здібностей, засобів та резервів становить сутність потенціалу підприємства як умовно-фактичної величини, яка дозволяє визначити вірогідні обсяги зростання суб'єкта господарювання та дозволяє оцінити можливу ступінь досягнення поставлених цілей. Саме ця конфігурація і визначає спроможність реалізовувати наміри в рамках стратегічних змін підприємства.

Список літератури

1. Этимологический словарь русского языка. Под ред. Шаинского Н. М. М., 1994. 588 с.
2. Словарь русского языка: 70000 слов / С. И. Ожегов; под ред. Н. Ю. Шведовой. [23-е изд.]. М.: Рус. яз., 1991. 847 с.
3. Большой толковый словарь русского языка. Гл. ред. С. А. Кузнецов. Первое издание: СПб.: Норинт, 2014.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 // Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.
5. Євдокимов Ф. І., Мізіна О. В. Дослідження категорії «економічний потенціал промислового підприємства». *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна*. 2004. Вип. 75. С. 54–59.
6. Погріщук Б. В. Формування та використання виробничого потенціалу в АПК, С. 218-224. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/218.pdf>
7. Назарова О. Г. Вартісний підхід до управління інвестиційним потенціалом підприємства : Дис... канд. екон. наук. ..спец. 08.00.04. Донецький державний університет управління. Маріуполь: ДонДУУ, 2014. 235 с.

8. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. К.: КНЕУ, 2004. 316 с.
9. Джаин И. О. Оценка трудового потенциала: монография. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. 250 с.
10. Карапейчик И. Н. Носители потенциалов в экономической теории. «Эффективная экономика». 2012. №8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
11. Андреев А. В. Эффективность использования производственного потенциала пищевой промышленности : автореферат дис. ... кандидата экономических наук : 08.00.05 / Моск. гос. соц. ун-т. - Москва, 2002. 22 с.
12. Квасницька Р. С. Теоретичні основи поняття «потенціал інституту фінансового ринку». *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка*. 2014. Вип. 1. С. 149-151.
13. Поліщук І. В. Механізми забезпечення розвитку професійного потенціалу державних службовців в Україні: дис... кан. наук з держ. управління: 25.00.02. Національна академія державного управління при президентіві України. Київ, 2018, 315 с.
14. Сабадирьова А. Л. Теоретичні основи організації потенціалу підприємства. *Економіст*. 2010. № 1. С. 34–35.
15. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч.- метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни; Міністерство освіти і науки України, Київський національний економічний університет. Київ : КНЕУ, 2005. 261 с.
16. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : [навчальний посібник]. К. : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
17. Кучерук Г. Ю., Вовк О. М. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2008. № 3. С. 11–15.
18. Дзюба Т. А. Інтегральна система підвищення інвестиційного потенціалу підприємства в механізмах реалізації інноваційних проектів. Дис.. . к.е.н. .. 08.00.04. ... ХНУ, Хмельницький. 2016 р., с. 260.
19. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия : монография. Сумы : «Университетская книга», 2002. 309 с.
20. Бутко М. П. Методологічні аспекти кластеризації промислового комплексу регіону. *Економіка та держава*. № 2, 2010, с. 38-43.
21. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Стратегічне управління: Навч. посібник. К: КНЕУ, 1999. 384 с.
22. Олексюк О. І. Управління потенціалом акціонерних товариств: авт. дис. к. е. наук. К. 2001. 20 с.
23. Репіна І. М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління. *Вісник Української академії державного управління при Президентіві України*. 1998. No 2. С. 262–271.
24. Дорошенко Ю. А. Экономический потенциал территории. СПб.: Химия, 1997. 237 с.
25. Лапин Е. В. Оценка экономического потенциала предприятия: Монография. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. 360 с.
26. Россоха В. В. Теоретико-методичні засади формування, розвитку та оцінювання виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства. К.: ННЦ ІАЕ, 2009. 94 с.
27. Скоробогата Л. В. Оцінка та технології обліку економічного потенціалу діяльності підприємств: дис. ... к.е.н.: 08.06.04. «Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України». Київ, 2005. 220 с.

28. Антощишина Н. І. Дослідження трансформації поняття «потенціал підприємства» з урахуванням історичного та сутнісного аспекту. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Економічні науки*. 2016. № 3 (99). С. 75-86.
29. Барибіна Я. О. Підходи до визначення сутності поняття «потенціал» у категоріальному апараті. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2011. № 6(2). С. 48-53.
30. Коваль Л. В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура. 2010. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11340/1/11.pdf>
31. Григораш О. В. Становлення та розвиток сучасних підходів до визначення поняття «Економічний потенціал підприємства». *Економічні науки: зб. наук. пр. Буковинський ун-т-Чернівці*. 2011. URL: https://journal.bukuniver.edu.ua/media/issue_articles/29_1.pdf
32. Производственно-экономический потенциал и деловая активность субъектов предпринимательской деятельности : монография / А. Н. Асаул, М. П. Войнаренко, С. Я. Князев, Т. Г. Рзаева ; под ред. А. Н. Асаула. СПб. : АНОИПЭВ. 2011. 321 с.

References

1. *Jetimologicheskij slovar' russkogo jazyka*. [Etymological dictionary of the Russian language]. (1994). In Shainskogo, N. M. (ed.). Moscow. Russia.
2. Ozhegov, S. I. *Slovar' russkogo jazyka: 70000 slov*. [Dictionary of the Russian language: 70,000 words]. (1991). In Shvedovoj, N. Ju. (ed.). [23rd ed.]. Rus. jaz. Moscow. Russia.
3. *Bol'shoj tolkovyj slovar' russkogo jazyka*. [A great explanatory dictionary of the Russian language]. (2014). In Kuznecov. S. A. Pervoe izdanie: SPb.: Norint. St. Petersburg. Russia.
4. *Ekonomichna ency'klopediya: U tr'ox tomah*. Т. 3. [The Economic Encyclopedia: In three volumes.]. (2002). In Mocherny`j, S. V. (ed.). Vy`davny`chy`j centr «Akademiya». Kiev. Ukraine.
5. Yevdoky`mov, F. I. and Mizina, O. V. (2004). «Investigation of the category “economic potential of industrial enterprise”». *Naukovi praci DonNTU. Seriya: ekonomichna*. Issue. 75. pp. 54–59.
6. Pogrishhuk, B. V. *Formuvannya ta vy`kory`stannya vy`robny`chogo potencialu v APK*. [Formation and utilization of production potential in agroindustrial complex]. pp. 218-224. Available at: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/218.pdf>
7. Nazarova, O. G. (2014). *Vartisny`j pidxid do upravlinnya investy`cijny`m potencialom pidpry`emstva*. [Costing approach to managing the investment potential of the enterprise]. Ph.D. Thesis. 08.00.04. Donecz`ky`j derzhavny`j universy`tet upravlinnya. DonDUU. Mariupol`. Ukraine.
8. Fedonin, O. S. and Ryepina, I. M., Oleksyuk, O. I. (2004). *Potencial pidpry`emstva: formuvannya ta ocinka*. [Potential of enterprise: formation and evaluation]. KNEU. Kiev. Ukraine.
9. Dzhain, I. O. (2002). *Ocenka trudovogo potenciala*. [Estimation of labor potential]. ITD «Universitetskaja kniga». Sumy. Ukraine.
10. Karapejchik, I. N. (2012). *Nositeli potencialov v jekonomicheskoy teorii*. [Potential carriers in economic theory]. *Efekty`vna ekonomika*. [Effective economy]. (electronic journal). 2012. №8. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua>
11. Andreev, A. V. (2002). *Jeffektivnost' ispol'zovaniya proizvodstvennogo potenciala pishhevoj promyshlennosti*. [Efficiency of utilization of production potential of the food industry]. Abstract of Ph.D. Thesis. 08.00.05. Mosk. gos. soc. un-t. Moskva. Russia.
12. Kvasny`cz`ka, R. S. (2014). «Theoretical bases of the concept “potential of the financial market institute”». *Naukovy`j visny`k Uzghorods`kogo universy`tetu. Ser. : Ekonomika*. Issue. 1. pp. 149-151.

13. Polishhuk, I. V. (2018). *Mexanizmy` zabezpechennya rozvy`tku profesijnogo potencialu derzhavny`x sluzhbovciv v Ukrayini*. [Mechanisms of ensuring the development of the professional potential of civil servants in Ukraine]. Ph.D. Thesis: 25.00.02. Nacional`na akademiya derzhavnogo upravlinnya pry` prezy`dentovi Ukrayiny`. Kiev. Ukraine.
14. Sabady`r`ova, A. L. (2010). «Theoretical basis of organization of enterprise potential». *Ekonomist*. 2010. no. 1. pp. 34–35.
15. Fedonin, O. S. and Ryepina I. M., Oleksyuk, O. I. (2005). *Potencial pidpry`yemstva: formuvannya ta ocinka*. [Potential of enterprise: formation and assessment]. Ministerstvo osvity` i nauky` Ukrayiny`, Ky`yivs`ky`j nacional`ny`j ekonomichny`j universy`tet. KNEU. Kiev. Ukraine.
16. Get`man, O. O. and Shapoval, V. M. (2010). *Ekonomika pidpry`yemstva*. [Economics of the enterprise]. Centr uchbovoyi literatury`. Kiev. Ukraine.
17. Kucheruk, G. Yu. and Vovk, O. M. (2008). «Economic substantiation of the complex estimation of investment potential of the airline». *Ekonomika. Finansy`. Pravo*. no. 3. pp. 11–15.
18. Dzyuba, T. A. (2016). *Integral`na sy`stema pidvy`shhennya investy`cijnogo potencialu pidpry`yemstva v mexanizmax realizaciyi innovacijny`x proektiv*. [Integral system of increasing the investment potential of the enterprise in the mechanisms of implementation of innovative projects]. Ph.D. Thesis. 08.00.04. ... XNU, Xmel`ny`cz`ky`j. Ukraine.
19. Lapin, E. V. (2002). *Jekonomicheskij potencial predpriyatija*. [Economic potential of the enterprise]. «Universitetskaja kniga». Sumy. Ukraine.
20. Butko, M. P. (2010). «Methodological aspects of clustering of an industrial complex of a region». *Ekonomika ta derzhava*. no. 2, 2010, s. 38-43.
21. Shersh`n`ova, Z. Ye. and Obors`ka, S. V. (1999). *Strategichne upravlinnya*. [Strategic Management]. KNEU. Kiev. Ukraine.
22. Oleksyuk, O. I. (2001). *Upravlinnya potencialom akcionerny`x tovary`stv*. [Managing the potential of joint stock companies]. Abstract of Ph.D. Thesis. Kiev. Ukraine.
23. Ryepina, I. M. (1998). «Entrepreneurial potential: methodology of evaluation and management». *Visny`k Ukrayins`koyi akademiyi derzhavnogo upravlinnya pry` Prezy`dentovi Ukrayiny`*. no. 2. pp. 262–271.
24. Doroshenko, Ju. A. (1997). *Jekonomicheskij potencial territorii*. [Economic potential of the territory]. Himija. St. Petersburg. Russia.
25. Lapin, E. V. (2004). *Ocenka jekonomicheskogo potenciala predpriyatija*. [Assessment of the economic potential of the enterprise]. ITD «Universitetskaja kniga». Sumy. Ukraine.
26. Rossoxa, V. V. (2009). *Teorety`ko-metody`chni zasady` formuvannya, rozvy`tku ta ocinyuvannya vy`robny`chogo potencialu sil`s`kogospodars`kogo pidpry`yemstva*. [Theoretical and methodological bases of formation, development and estimation of production potential of agricultural enterprise]. NNCz IAE. Kiev. Ukraine.
27. Skorobogata, L. V. (2005). *Ocinka ta texnologiyi obliku ekonomichnogo potencialu diyal`nosti pidpry`yemstv*. [Estimation and technologies of accounting of economic potential of activity of the enterprises]. Ph.D. Thesis: 08.06.04. «Derzhavna akademiya staty`sty`ky`, obliku ta audy`tu Derzhkomstatu Ukrayiny`». Kiev. Ukraine.
28. Antoshhy`shy`na, N. I. (2016). «Investigation of transformation of the concept of «enterprise potential» taking into account historical and essential aspect». *Visny`k Ky`yivs`kogo nacional`nogo universy`tetu texnologij ta dy`zajnu. Ekonomichni nauky`*. no. 3 (99). pp. 75-86.
29. Bary`bina, Ya. O. (2011). «Approaches to the definition of the essence of the concept of «potential» in the categorical apparatus». *Naukovy`j visny`k Poltav`s`kogo universy`tetu ekonomiky` i torgivli. Seriya : Ekonomichni nauky`*. no. 6(2). pp. 48-53.

-
30. Koval', L. V. (2010). *Ekonomichnyj potencial pidpry'emstva: sutnist' ta struktura*. [Economic potential of the enterprise: essence and structure]. Available at: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11340/1/11.pdf>
 31. Grygorash, O. V. (2011). *Stanovlennya ta rozvytok suchasnyx pidxodiv do vyznachennya ponyattya «Ekonomichnyj potencial pidpry'emstva»*. [Formation and development of modern approaches to the definition of the concept of "Economic potential of the enterprise"]. *Ekonomichni nauky: zb. nauk. pr. Bukovy`ns`kyj un-t-Chernivci*. 2011. Available at: https://journal.bukuniver.edu.ua/media/issue_articles/29_1.pdf
 32. *Proizvodstvenno-jekonomicheskij potencial i delovaja aktivnost' subektov predprinimatel'skoj dejatel'nosti*. (2011). [Production and economic potential and business activity of business entities]. Asaul, A. N., Vojnarenko, M. P., Knjazev, S. Ja., Rzaeva, T. G.; In Asaul, A. N. (ed.). ANOIPJeV. St. Petersburg. Russia.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2018 р.